



Сөйлеуді дамыту ойындарының картотекасы

Желтоқсан

(Ересек топ)





Карточка №1

"Телефон арқылы таксиге тапсырыс беру"

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты: Тәрбиеші балаларды ойынға тартады, сізге қоян көмек сұрағанын, ол ауырып қалғанын және оған жету үшін таңғы сағат 10-да такси шақыру керек екенін айтады емханалар.

- Қоянға такси шақыруға көмектесеміз бе?

- Иә!

- Енді мен таксиге қоңырау шаламын, ал сіздің міндетіңіз-диалогты қалай жүргізетінімді мұқият тыңдау (нөмірді теру, қоңырауды имитациялау) .

- Алло! Бұл такси менеджері ме? Қайырлы таң. Мен таксиге тапсырыс бере аламын ба?

- Сізге қанша уақытта көлік керек?

- Таңғы 10-да.

- Сіздің мекен-жайыңыз.

- Қайда барасың?

- Балалар емханасына.

- Телефонды атаңыз.

- Жақында Такси болады. Келгенге дейін олар сізге қоңырау шалып, көлік нөмірін атайды. Қош бол.

- Рахмет. Қош бол.

- Қоянға такси шақырғысы келетіндер кім?

Балалар өз қалауы бойынша таксиге қоңырау шалуды имитациялайды, тәрбиеші диалог құруға көмектеседі, олардың диалогын түзетеді, толықтырады.

№2 Карточка

"Анама (әкеме) жұмысқа қоңырау шалу"

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты:

1. Ата-аналарға қандай жағдайларда жұмысқа қоңырау шалуға болатындығы туралы әңгіме, неге ерекше қажеттіліксіз қоңырау шалуға болмайды.

2. Осы жағдайдағы мінез-құлық ережелерін түсіндіру: "сіздің ата-анаңыз телефонның жанында болмауы мүмкін, сондықтан олардың артынан біреу баруы керек. Мазасыздық үшін кешірім сұрап, анаңызбен сөйлесу керек себебін түсіндіріңіз.





Егер анамның ұялы телефоны болса, онда сіздің қоңырауыңыз оның жұмысына кедергі келтіретінін білу керек".

3. Сөйлесуді көрсету. Дайындалған бала қоңырау шалып, мұғалім әріптесінің рөлін атқарады.

- Алло! Қайырлы күн. Татьяна Ивановна Рябининаның ұлы Алеша сізді алаңдатады. Мен әжеммін, ол ауырып қалды. Егер сізге қиын болмаса, анаңызды телефонға шақырыңыз.

- Жарайды, Алеша. Сіз күте тұрыңыз, телефонды қоймаңыз, мен анама барамын.

- Рахмет.

- Алло, Алеша, не болды?

- Анам, әжем ауырып, бүгін кешікпруді өтінді.

- Әжеге не болды?

- Ол суық тиіп, басы ауырады.

- Жарайды, мен жұмыстан кейін бірден сенің артыңнан ілінемін. Ал сіз, Алеша, әжеңізді мазаламау үшін тыныш ойнаңыз. Келісті ме?

- Жарайды. Қош бол, анашым. Біз күтеміз.

- Кездесуге дейін, балам.

№3 Карточка

"Емханаға қоңырау шалу"

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты:

1. Әңгіме.

- Дәрігер Сізге үйге келді ме? Оны кім шақырды? Қалай?

- Дәрігер науқастың өзі емханаға бара алмайтын қызуы жоғары болса, шақырылады. Дәрігер балаларға да, ата-аналарға да, егер олар қатты ауырса, әжелерге де шақырылады. Біреу ауырған кезде бұл өте өкінішті, бірақ егер сіз дәрігерді уақытында шақырсаңыз, науқасқа көмектесе аласыз.

- Пиноккиоға Мальвина дәрігерін шақыруға көмектесуге дайынсыз ба?

- Иә, дайынбыз!

- Біздің ойынды телефонмен ойнап, емханаға қоңырау шалуды үйренейік.

- Дәрігер Мальвинаны телефон арқылы шақырғысы келетіндер кім? (Балалар өз кандидатураларын ұсынады)

- Кім емханада Тіркеуші болғысы келеді? Тіркеуші дәрігердің үйге шақыруын қабылдайды, науқастың не ауыратынын, оның тегін, атын, жасын, мекен-жайын міндетті түрде нақтылайды.



2. Дәрігердің шақыруын көрсету.

- Алло! Қайырлы күн. Бұл балалар емханасының тіркелімі ме?

- Иә. Сәлеметсіз бе.

- Мен дәрігерді үйге шақырғым келеді.

- Не болды?

- Бізде Мальвина ауырып қалды. Оның температурасы өте жоғары және қатты жөтел бар.

- Мұрыннан су ағу және бас ауруы жоқ па?

- Жоқ, тек жөтел.

- Сіздің мекен-жайыңыз?

- Біздің мекен-жайымыз _____

- Дәрігер түстен кейін келеді.

- Рахмет. Қош бол.

- Барлық жақсылық.

3. Балалардың жағдайды өз бетінше ойнауы (2-3 рет) . Тәрбиеші балалардың шығармашылығын телефон арқылы сөйлесуге шақырады.

№4 Карточка

"Менің кім екенімді тап"

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты:

Тәрбиешінің міндеті-өзін ертегі кейіпкері ретінде көрсету және оның сипаттамаларын (немесе қасиеттерін) атау . Балалар болжайды.

Мысалы:

"Мен өте кішкентай адаммын", - дейді жетекші ойыншы.

- Сен Дюймсің Бе? -балалардың кез келгені болжайды.

- Жоқ. Мен қыз емес, ұлмын.

- Сонда сен саусақ ұл шығарсың.

- Жоқ. Менің ағаларым жоқ, бірақ мен бірге тұратын достарым бар.

- Менің ойымша, сіз Жиһаркасыз.

- Дұрыс.

Болжаған бала жетекші болады.

№5 Карточка

"Иә және жоқ"

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты: заттар үстелге қойылады.

Тәрбиеші былай дейді: "бір-біріңмен кеңесіп, қандай да бір тақырып жаса, бірақ маған айтпа. Содан кейін мен қай тақырыпты тапқаныңызды білу үшін әртүрлі сұрақтар қоямын және сіз тек "иә" немесе "жоқ" деп жауап бере аласыз. Барлығы түсінді ме?».

Балаларға ойлануға уақыт беріледі. Содан кейін мұғалім сұрақтар қоя бастайды.

- Бұл зат фермада қажет пе? - Олар оны жейді ме?
- Ол денеге киіледі ме?
- Ол үстелдің ортасында жатыр ма? Ол жанында жатыр.? - Ол дөңгелек пе? Ол қоңыр ба? Және т. б.

Сіз белгілі бір логиканы ұстануыңыз керек: объектінің мақсатынан - оның орналасуына — сыртқы белгіні анықтауға, содан кейін ғана болжамды атаңыз.

"Енді рөлдерді ауыстырайық. Мен тақырыптардың бірін жасаймын, ал сіз сұрақтар қоясыз".

Ойын шарты.

Балалар командаларға бөлінеді. Әрқайсысының заттары бар өз үстелі бар. Біріншіден, бір команда қандай да бір тақырыпты болжайды, ал екіншісі сұрақтар арқылы болжайды.

Содан кейін балалар рөлдерін өзгертеді. Көбірек сұрақтар қоятын команда жеңеді.

№6 Карточка

"Мұқият бол"

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты: Тәрбиеші балаларға адамдарға өздерінің қуаныштары немесе қиыншылықтары туралы жиі айтқысы келетінін айтады. Сыпайы, әдепті адамдар қуанышты хабарға жауап береді:

"Мен сен үшін (сен) қуаныштымын", "өте жақсы", "Мен сенімен (сенімен) мақтанамын". Көңілді емес хабарламада "мен саған (саған) жанашырмын" немесе "кешіріңіз" деп айту керек.

- Бірақ хабарламаға дұрыс жауап беру үшін абай болу керек. Біз қазір ойнап, мұқият болуды үйренеміз. Мен үшін жақсы немесе жағымсыз нәрсе туралы хабарлаймын. Мен допты лақтырған адам менің қуанышымды қолдау немесе жанашырлық таныту үшін менің хабарламама тез жауап беруі керек.



- Мен қонаққа барамын.
- Мен тәрбиешілер байқауында жеңіске жеттім.
- Бүгін менің басым қатты ауырады.
- Мен өзіме әдемі көйлек сатып алдым.
- Мен сүйікті шарфымды жоғалттым және т. б.

Кім қамшы салса, ол ойыннан шығады. Ең мұқият ойыншы жетекші болады.

№7 Карточка **"Хатты тапсыр"**

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты: ойынға 5-7 бала қатысады. Олар орындықтарда қатарынан отырады. Пошташы тәрбиеші сөмкеден конвертті алып: "Сашаға хат" дейді. Аталған бала соңғы орындыққа отырады. Пошташы конвертті "мейірімді бол, Сашаға хат бер "немесе" Сашаға хат бере алмайсың ба?"

Т.С.С. балалар тәрбиеші айтқан фразаны қайталай отырып, хатты тізбектей жеткізеді. Хат алған адам алғыс айтады. Ойын жалғасуда. Тәрбиеші сұранысты білдіру нұсқаларын өзгертеді.

Қиындық. Болашақта ойын үндеудің сөйлеу этикетінің тіркесіне қосылуды көздейді: "сенім, мен сізден қатты сұраймын, хатты тапсырыңыз".

Ойында қосымша тапсырмаларды қолдануға болады.

Педагог. Меховушкадан хат? Айтыңызшы, ол кімге айналды, ол қандай болды?

Бала. Меховушка жолбарысқа айналды. Жолбарыс жылы тон киеді, өйткені қыс. Ол балалармен бірге сноуборд ойнайды.

Ескерту. Ойын барысында балалар хатты жіберген кезде өтінішті айтуды ұмытпауы керек.

Ойында қолданылатын сұрау өрнегінің үлгі формулалары:

- Егер сізге қиын болмаса. - Мейірімді бол.
- Мүмкін емес.? - Мен сені қатты сұраймын,.
- Жақсылық жаса, бер.
- Өтінемін.





№8 Карточка **"Кате"**

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты:

Тәрбиеші: "мен сізге бір нәрсе туралы хабарлаймын. Егер сіз менің ойымда қатені байқасаңыз, оны түзетіп, неге бұлай ойлайтыныңызды түсіндіріңіз. Егер сіз менің мәлімдемеммен келіссеңіз, онда "иә, Сіз дұрыс айтасыз, М .А." немесе "Мен сізбен келісемін, м. а." деп айтыңыз.

Үкімдердің мысалдары:

— Карлсон орманның жанындағы кішкентай үйде тұрды.

- Жұма сәрсенбіден кейін келеді.

- Буратино - гүл қалашығының тұрғындарының бірі.

- Қолды жуу денсаулыққа зиянды.

- Егер сіз ересектерге мойынсұнсаңыз, онда қызықты ештеңе болмайды.

— Егер ағаштарда жапырақтары болса, онда бұл жаз.

№9 Карточка

"Солай бола ма, жоқ па?»

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты: балалар кезек-кезек ертегілерді айтады. Ертегіні байқаған ойыншы неге олай болмайтынын дәлелдеуі керек.

Басында тәрбиеші бірнеше ертегілерді ойнайды:

- Жаздың шуақты күнінде біз балалармен бірге серуендеуге шықтық.

Олар қардан слайд жасап, одан сырғанай бастады.

- Көктем келді, барлық құстар ұшып кетті, оларсыз қайғылы болды.

- Абзалдың туған күні. Ол балабақшаға тәттілер әкелді: тәтті лимон, тұзды кәмпиттер және ащы печенье.



№10 Карточка

"Сиқырлы жаңғырық"

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты: тәрбиеші орманда, тауларда жаңғырық өмір сүретіні туралы айтады, ол біреудің айтқанының бәрін қайталайды. Балаларға ойнауды ұсынады: "мен сөйлесемін, ал сіз кезек-кезек жаңғырық боласыз. Мен допты кімге лақтырсам, ол жаңғырық болады".

Тәрбиеші допты шеңберге лақтырады (әр ойыншыға немесе бір ойыншыға немесе араластыруға). Егер бала сұраққа жауап бермесе немесе қате қайталаса (өткізіп жіберулермен, ауыстырулармен), ол Фантом төлейді.

Алдымен тәрбиеші белгілі бір жағдайға сәйкес келетін сөйлеу этикетінің жеке формулаларын атайды, содан кейін балалар формулалардың синонимдік қатарын игерген кезде, өтінішті формулаларға қосады, содан кейін қандай да бір мотивация:

- Допты ұстаңыз, өтінемін.
- Ұстап алыңыз, Антоша, доп, өтінемін.

Бала айналымын өзгертеді. Егер ол үндеуді Өзгертуді білмесе, онда мұғалім: "бұл орманда жаңғырық ақымақ, мен айтқанның бәрін қайталайды. Сіз сиқырлы жаңғырықсыз, маған қалай жауап беру керектігін ойлаңыз".

№11 Карточка

"Бояулар"

Міндеті: диалогтік сөйлеуді жетілдіру: әңгімеге қатысуға баулу.

Шарты: қатысушы мен ойындар хост пен екі сатып алушыны тандайды. Қалған ойыншылар-бояулар. Әр бояу өзінің түсін ойлап тауып, оны иесіне атайды. Содан кейін Сатып алушы келеді:

- Тук-тук!
- Онда кім бар?
- Сатып алушы.
- Неге келді?
- Бояудың артында.
- Қайсысы үшін?
- Көк үшін.

Егер көгілдір бояу болмаса, хозин: "көгілдір жолмен жүріңіз, көк етік табыңыз, диарея және артқа әкеліңіз" дейді. Егер сатып алушы бояудың түсін тапса, оны өзіне алады. Екінші сатып алушы келеді, иесімен әңгіме қайталаанады. Сондықтан олар кезек-кезек бояуларды бөлшектейді.



Көбірек түс жинаған сатып алушы жеңеді.

№12 Карточка

"Пошта"

Міндеті: диалогқа қатысушыға түсінікті сұрақтар қою және қойылған сұрақтарға толық, дұрыс жауаптар беру қабілетіне үйрету.

Шарты: жетекші ойыншыны таңдаңыз (жеребе бойынша тағайындаңыз). Олардың арасында, ойынның қалған қатысушылары арасында диалог басталады.

- Дин-Дин-Дин.
- Онда кім бар?
- Пошта.
- Қайдан?
- Қостанайдан. (кез келген қала деп аталады)
- Ал олар онда не істеп жатыр?
- Билеу (ән айту, күлу, жүзу, ұшу, секіру, секіру, сүңгу, барабан, жуу, ұйықтау және т. б.)

Барлық ойыншылар аталған әрекеттерді бейнелеуі керек. Кімде-кім әрекетті дұрыс суреттемеген немесе дұрыс суреттемеген болса, Фантом төлейді. Ойынның соңында фанталар ойнайды.

№13 Карточка

"Сұрақпен сұрақ"

Міндеті: диалогқа қатысушыға түсінікті сұрақтар қою және қойылған сұрақтарға толық, дұрыс жауаптар беру қабілетіне үйрету.

Шарты: тәрбиеші балаларды рәміздермен таныстырады, содан кейін карточкалар бойынша сұрақтар қоюды ұсынады. Ойыншық керемет сөмкеден шығарылады, тәрбиеші әр түрлі белгілері бар карталарды кезекпен көтереді, ал балалар тиісті сұрақтар қояды. Әрбір дұрыс тұжырымдалған сұрақ үшін чип беріледі. Әр таңба бойынша әр түрлі сұрақтар қойылуы мүмкін не? Мынау не? Көліктің фургонында не бар? Дөңгелектер немен бекітіледі? Және т. б. қандай түсті (сорғыш, корпус, дөңгелектер, руль және басқа бөлшектер)?

Болашақта жаңа таңбалар енгізіледі:

- әртүрлі позалардағы челов схемалық бейнесі-олар не істейді?
- Ағаш бұтағында, ағаштың артында, ағаштың астында шеңберлер бейнеленген-қайда?
- сандары бар карта-қанша?
- адамның қолы бейнеленген карта-не үшін?
- сұрақ белгісінің суреті-неге?





- сағаттың суреті-қашан?
- кетіп бара жатқан адамның бейнесі-қайда?
- дұрыс адамның бейнесі-қайдан?

№14 Карточка

"Біз өзіміз сұраймыз"

Міндеті: диалогқа қатысушыға түсінікті сұрақтар қою және қойылған сұрақтарға толық, дұрыс жауаптар беру қабілетіне үйрету.

Шарты: Тәрбиеші ойынның мазмұнын түсіндіреді: "Бүгін біз карточкалар бойынша сұрақтар қоямыз, бірақ қазір қандай сұрақ қою керектігін көрсетпеймін. Барлық белгіше карталары сіздің алдыңызда. Сіз қандай сұрақ қою керектігін өзіңіз шешесіз. Екі жаңа карта пайда болды. Олар туралы сұрақтар қоюға тырысыңыз. Бірінші карточка "неге" деген сөзден басталатын сұрақ қоюды білдіреді; екінші карточкада адамдардың спортпен қалай айналысатыны бейнеленген - демек, "не істеп жатыр" деген сөзден басталатын сұрақ қою керек. Барлығы түсінді ме? Ештеңені ұмытпадыңыз ба? Қандай сұрақтар қоюға болатынын бірге қайталайық. (бір немесе басқа картаны көрсетеді және сұрақ басталатын сөздерді атайды).

Бүгін біз командалармен ойнаймыз (балалар командаларға бөлінеді). Әр сұрақ үшін команда Чип алады. Көбірек чиптер алатын адам жеңеді. Суретте не бейнеленгенін мұқият қараңыз. Менің бұйрығым бойынша біз бастаймыз: "бір, екі, үш, бастадық!"»

№15 Карточка

"Сұрақ-жауап"

Міндеті: диалогқа қатысушыға түсінікті сұрақтар қою және қойылған сұрақтарға толық, дұрыс жауаптар беру қабілетіне үйрету.

Шарты: балалар екі командаға бөлінеді. Әрқайсысы ойыншық пен бірдей чиптер алады.

Тәрбиеші балаларға нұсқау береді: "Бүгін біз жарыс ұйымдастырамыз. Әр команда ойыншықты мұқият қарап, оның барлық бөлшектерін байқауы керек. Содан кейін командалар ойыншықтармен алмасады: біреуі ойыншық туралы қалағанын сұрайды, екіншісі жауап береді. Егер команда қандай да бір сұраққа жауап бере алмаса, мен чипті аламын. Көп чиптері бар команда жеңеді.»

Сұрақтар азайған кезде командалар рөлдерді өзгертеді.





№16 Карточка

"Сұрақ па, жоқ па?"»

Міндеті: диалогқа қатысушыға түсінікті сұрақтар қою және қойылған сұрақтарға толық, дұрыс жауаптар беру қабілетіне үйрету.

Шарты: тәрбиеші дұрыс жауап берген адамға отыруды ұсынады: оның айтқаны сұрақ па, жоқ па?

Анам бояулар сатып алды. - анам бояулар сатып алды ма?

Бала күтуші түскі ас әкелді. - бала күтуші түскі ас әкелді ме?

Содан кейін балалардың өздері ұсыныстар жасайды.

№17 Карточка

"Жабық сурет?"»

Міндеті: диалогқа қатысушыға түсінікті сұрақтар қою және қойылған сұрақтарға толық, дұрыс жауаптар беру қабілетіне үйрету.

Шарты: тәрбиеші төңкерілген суретті көрсетеді және мұнда өте қызықты нәрсе салынғанын түсіндіреді. Содан кейін ол балалардан сұрайды: қыздың осы суреттегі әрекетін жасаңыз. Маған осы суреттегідей доп беріңіз. Осы суреттегідей көп текшелер беріңіз.

Балалар ересек адамнан сұрауға мәжбүр: қыз не істейді? Қандай доп? Қанша текше? Және т. б.

№18 Карточка

"Телефон"

Міндеті: диалогқа қатысушыға түсінікті сұрақтар қою және қойылған сұрақтарға толық, дұрыс жауаптар беру қабілетіне үйрету.

Шарты: Тәрбиеші қоңырау шалған телефонды алады. Ол телефонды алып тастайды және балалардан, мысалы, балабақша меңгерушісі одан не сұрайтынын болжауды сұрайды. Ересек адам қиялдағы сұрақтарға қатты жауап береді, олардың әрқайсысынан кейін балалар сұрақтың өзіндік нұсқасын береді:

- Мен сабақ жүргіземін. (Сіз не істеп жатырсыз?)
- Жақсы айналысады. (Жігіттер қалай айналысады?)
- Музыкалық сабақ. (Олар кейін қандай әрекетке барады?)
- Тары ботқасы. (Бүгін таңғы асқа не болды?) және т. б.

Егер балалар бұл ойынға қызығушылық танытса, сіз екінші құрылғыны алып, екі баланы, мысалы, сүйікті ойындары туралы, Көңілді жаз туралы сөйлесуге шақыра аласыз. Әр бала жауап беріп, сұхбаттасушыға сұрақ қоюы керек.





№19 Карточка "Ертегі аңы"

Міндеті: диалогқа қатысушыға түсінікті сұрақтар қою және қойылған сұрақтарға толық, дұрыс жауаптар беру қабілетіне үйрету.

Шарты: тәрбиеші ерекше аңның портреті туралы айтады. Бұл аң ертегі, ғажайып, бұрын-соңды болмаған. Ол бұл аңды өзі ойлап тапты, егер балалар дұрыс сұрақтар қойса, олар да осы аңды елестете алады, тіпті оны бояй алады.

Балалар шамамен осындай сұрақтар қояды: ол кімге ұқсайды? Оның қанша табаны бар? Оның тұмсығы қандай? Оның жүні, құйрығы бар ма? Ол кішкентай ма, үлкен бе?

Қиындық туындаған жағдайда тәрбиеші балаларға: "көз бен мойын, табан мен құйрық, жүн және т. б. туралы сұраңыз."

